▲ Mladý amazónek hnědohlavý

▲ Arassariové obojkoví na trsu banánů

Costa Rica (2)

Další den nás probudilo hřejivé karibské slunce. Ranní výprava za aratingy dopadla stejně jako předešlého dne, opět nikdo nic nevyfotil. Aratingové ihned po rozednění začali křičet a odletěli do vnitrozemí. V okolí jsme poté objevili záchrannou stanici, kde chovali především sovy, dravce a opice. Takových stanic jsme později viděli mnoho. Všechny čekají na sponzory. Po snídani jsme opustili Puerto Limón a vyrazili směrem na sever. Poblíž bažin jsme zahlédli u cesty zvláštní želvu. Zastavili jsme a vrátili se k ní. Byla to obrovská kajmanka supí, která se patrně vydala hledat nové loviště. Vzal jsem si ji do rukou a chtěl přenést do bažiny, ale po několika výpadech její obrovské a silné tlamy jsem toho raději nechal. Jednalo se o kajmanku supí středoamerickou *(Chelydra serpentina rossignoni)*, která je někdy považována za samostatný druh.

Přijeli jsme do regionu **Sarapiqui**. Odpoledne jsme navštívili soukromý tropický les **Trimbina** – malá rezervace s devíti kilometry tras procházejícími skrze hustý porost původního tropického deštného pralesa. Rezervaci založil Američan Robert Huntaz v roce 1960. Žije zde 54 % všech ptáků Kostariky. Jednou z hlavních atrakcí rezervace je systém tzv. visutých mostů. První z nich, s délkou 262 m, je považován za jeden z nejdelších v Kostarice a má průměrnou výšku 22 m. Tento most umožňuje překročit řeku Sarapiqui, navštívit ostrov a pak se dostat na druhou stranu řeky, kde leží hlavní oblast rezervace. Druhý most se nachází v hlavním prostoru lesa a je nazýván „Canopy Bridge“, neboť nabízí pohled z baldachýnu lesa. Tento most je 110 m dlouhý a v nejvyšším místě měří 35 metrů. Už u vchodu do rezervace cvakaly naše fotoaparáty. Na stromě seděli aratingové aztéčtí, tirikové tovi a u plotu se plazil zjevně nažraný hroznýš. Jednalo se o aratingu aztéckého středoamerického (*Aratinga nana astec),* který se liší od nominátní formy tmavým zobákem a tmavým čárkováním na hrudi. U vstupu do rezervace jsme si připlatili přednášku a ochutnávku kakaa. To jsme ale neměli dělat. Ze slibované dvacetiminutové přednášky byla nakonec více jak hodina. Přestože přednáška a ochutnávka byly zajímavé, čeho je moc, toho je příliš. Na nejdelším visutém mostě přes řeku Sarapiqui jsme pozorovali vydry, vodní želvy, také dva druhy tukanů a jeden druh arasari. Celkově byla ale tato rezervace určena spíše americkým rodinkám s dětmi. Chodníky byly dlážděny betonovými dlaždicemi, a tak jsme si připadali spíše jako v nějakém městském parku. Část parku je dokonce zpřístupněna vozíčkářům. Večer jsme přijeli do ekolodge u řeky Sarapiqui. Ubytování bylo velmi pěkné a uprostřed mezi bungalovy bylo krmítko, kde se slétali tangary, vlhovci a kolibříci. Na okolních stromech jsme sledovali amazoňany žlutolící a kukačky. Večer jsme pozorovali noční život na břehu řeky, ovšem množství komárů nám procházku znepříjemňovalo. Viděli a slyšeli jsme množství žabek, ropuchy obrovské hlídaly přímo před našimi pokoji. V noci mě budily vačice, které vytrvale lezly po střeše. Dále jsme měli možnost vidět kukačku veverčí *(Piaya cayana)*, leskovce neotropického *(Galbula ruficauda)* a střízlíka kroužkovaného *(Campylorhynchus zonatus)*.

Další den ráno jsme pozorovali ptáky u řeky. Viděli jsme množství tukanů, kolibříků, tangar a opět amazoňany žlutolící. Poprvé jsme pozorovali menší hnědé guany čečalaky obecné *(Ortalis vetula)*, kteří pobíhali mezi rákosím na břehu řeky. Přemístili jsme se k rezervaci **Selva**. Je to dokonale vybavená výzkumná stanice a centrum ekoturistiky vzdálené 80 km na sever od San José a 4 km na jihozápad od Puerta Viejo de Sarapiquí. Stanice je rovněž dobrým místem pro pozorování ptáků. Vyskytují se zde více jak čtyři stovky druhů stálého i migrujícího ptactva. Stejně tak se zde nachází i velký počet dřevin, asi 450 druhů, a 113 druhů savců, včetně mravenečníka, nosála „koati“ a opic. Výzkumem se zde zabývají přední biologové z celého světa a předmět studia je vskutku rozsáhlý. Tropický deštný les, pokrývající severní část národního parku Braulio

Carrillo, vytváří přírodní laboratoř a studijní zázemí doplňují přednáškové síně a ubytovny pro vědce a studenty. V době naší návštěvy zde pobývali zejména studenti z USA a Kanady. Lesní porost v La Selvě zahrnuje původní prales, pokrývající šedesát procent celkové plochy rezervace, opuštěné plantáže, pastviny a křoviny, protkané rozsáhlou sítí přibližně 25 tras, lišících se svou délkou, od krátkých až po delší přesahující 5 km, což dohromady měří téměř 60 km. Většina tras je ve velmi dobrém stavu a je dobře značená. Samostatně mohou trasami procházet jen turisté ubytovaní v komplexu; jednodenní výletníci si musejí zaplatit prohlídky s průvodcem. Hlavní trasy procházejí částí La Selvy, která tvoří ekologickou rezervaci rozkládající se v blízkosti břehu Río Puerto Viejo. Tyto trasy se rozbíhají od výzkumné stanice a vedou skrze hustý původní tropický deštný les, jímž je kraj Sarapiquí proslaven. Ujal se nás mladý průvodce, který nás zaujal už při představování. Uvědomělí rodiče mu totiž dali jméno Lenin. Jméno nám sympatické moc nebylo, průvodce ale ano. Nejprve nás provedl po sekundárním lese, kde jsme pozorovali krásné trogony Masénovy *(Trogon massena)*, tukany žlutoprsté *(Ramphastos sulfuratus)*, tukany hnědohřbeté *(Ramphastos swainsonii)* a arassari obojkové *(Pteroglossus torquatus)*. Poté jsme přešli do primárního pralesa.

Zajímavé bylo pozorovat zelenou užovku, která polykala samičku tangary zpěvné. Jednalo se o stromovou užovku rodu *Oxybelis*. Nevěřili jsme, že se do její štíhlé tlamičky vůbec vejde, ale za cca 10 min byla tangara celá uvnitř. V primárním lese jsme viděli aguty, lenochody, chápany, pekary a další. Viděli jsme i prudce jedovatého křovináře *Bothriechis schlegeli*. Ten je barevně velmi variabilní, my jsme viděli svítivě žlutou formu. Had spal asi metr od cesty, kde procházeli turisté, a byl dokonce vyznačen výstražnou cedulkou?! Z mostu jsme pozorovali vydry a množství ptáků. Nejvzácnější pták, kterého jsme zde viděli (a později ho už nepozorovali), byla kotinga purpurohrdlá *(Querula purpurata)*. Po obědě jsme pozorovali poblíž jídelny bazilišky a holoubky. Celkový dojem z La Selvy byl opět rozpačitý. Jedná se spíše o studijní prostor než o klasickou rezervaci. S ptáky, kteří jsou jakýmisi symboly celé oblasti, ary zelenými, jsme se tu vůbec nesetkali. Jsou vyobrazeni na plakátech, píše se o nich v průvodcích, lákají na ně turisty. Podle našich průvodců – ornitologů je skutečné pozorování těchto ptáků v obou navštívených rezervacích raritou. Z oblasti po vykácení souvislého pralesa prakticky vymizeli. Potom jsme vyrazili směrem na sever do oblasti „Zona Norte". Cesta se začala hodně měnit. Skončily asfaltové silnice, ubylo vesnic a městeček a přibývalo nedotčených ploch. Dostali jsme se až k řece San Juan, přímo k hranici s Nicaraguou. Nad hlavami nám kroužili kondoři a mezi nimi i nejpestřejší ze všech kondorů – kondor královský. Dorazili jsme do cíle. **Laguna del Lagarto Lodge** se rozkládá na rozloze 1 250 akrů. Tento ekologický komplex je domovem pro neuvěřitelně rozmanitou škálu stromů, rostlin a zvířat. Nabízí ty nejlepší podmínky pro pozorování ptactva. Po ubytování jsme vyrazili k jezerům. Cestou jsme pozorovali amazoňany žlutolící, amazónky běločelé a arakangy. S Kostasem jsem nasedl na loďku a pádlovali jsme po jezeře. Nikomu jinému se nechtělo. Pozorovali jsme nejenom přelétající ptáky, ale s přibývajícím večerem i rybožravé netopýry při lovu. Na večeři jsme se vrátili prakticky potmě. Správce ekolodge nám sliboval, že uvidíme ary zelené a patrně taky amazonky hnědohlavé. Po zkušenostech ze Selvy a dalších míst, kde nám „ambiguáče" také slibovali, jsme mu moc nevěřili a smáli jsme se tomu. Vždyť jsme dosud z ary zeleného neviděli ani brko. Po setmění k nám přišel kajmaní muž. Chlapík svým zjevem připomínal přerostlého vodníka Česílka. Stále se smál. Vzal si do igelitky pár kousků masa a zavedl nás k jezerům. Tam začal volat kajmany jménem?! My jsme ani nepředpokládali, že zde kajmani mohou žít. Nakonec se opravdu z černé hladiny jezera vynořilo několik kajmanů a ti si přišli ke svému „tátovi" na svačinku. Jeden přišel až tak blízko, že to jedna dáma nevydržela a pohladila ho po ocásku (no žen-

▲ Pozorování ary zeleného

▲ Arové zelení u hnízda

▲ Květomil černohlavý – *Chlorophanes spiza*

▲ Hejno tiriků tovi – nominátní formy na trsu bánánů

▲ Dospělý tirika tovi – nominátní formy

ská...). Po krmení ještě mužíček odskočil do křoví a přinesl nám ukázat nádherného štíhlého hádka. Ta „štíhlovka" imantodes velkohlavý *(Imantodes cenchoa)* loví v noci drobné spící anolisy a gekony.

Ráno jsme si přivstali, abychom mohli pozorovat ptáky přilétající k pozorovatelně. Přiletěli i ti, které jsme si v koutku duše přáli ze všeho nejvíc – amazónci hnědohlaví. Moc se ale nezdrželi, protože dost pršelo. (Později se ale naštěstí několikrát vrátili). Přiletěli také tukani a největší vlhovci obrovští *(Psarocolium montezuma)*. Tento největší vlhovec dorůstá až 50 cm. Živí se zejména plody a bezobratlými živočichy. Hnízdí v koloniích na izolovaných stromech. Jeho bublavé volání se rozléhalo krajinou.

Amazónek hnědohlavý – *Pionopsitta haematotis* (Sclater et Salvin 1860). Jeho typickými znaky jsou hnědá hlava s bílým kroužkem kolem oka a červenou skvrnou za uchem. Běžně se vyskytuje ve vlhkých nížinách a ve středních výškách, až do 1500 m. Potravu hledá ve větvích stromů a na okrajích pralesa. Létá rychle a tvrdě mává křídly. Má pronikavé volání. Nominátní forma, kterou jsme pozorovali, se vyskytuje od jižního Mexika až po západní Panamu. V Kostarice se vyskytuje v širokém pásmu podél nikaragujské hranice a podél karibského pobřeží. Druhá populace žije na jihu při hranici s Panamou a na pacifickém pobřeží. Tyto dvě populace jsou odděleny pohořím Talamanca a pásmem sopek. Mimo období rozmnožování žije v menších hejnech do 20 ptáků. V období rozmnožování se rozdělují po párech. Jsou to velmi tiší ptáci, kteří se chovají velmi nenápadně. Pokud ho něco vyruší, neodlétá, ale snaží se ztratit v porostu, k čemuž mu napomáhá jeho zbarvení. Proto jsou jeho pozorování vzácná a lze je vidět pouze při přeletu k hnízdu nebo nocovišti. Občas je lze pozorovat při krmení, často ve společnosti jiných ptáků. Živí se zejména ovocem a bobulovinami v korunách stromů. Vzácně slétá na pole a plantáže. Hnízdí na vysokých stromech. V minulosti proběhlo několik pokusů o jeho chov v zajetí. Bohužel ptáci nikdy v zajetí nepřežili víc než 12 měsíců a problém jeho chovu v zajetí nebyl nikdy vyřešen. Dnes díky zákazu dovozů není ani naděje na jeho další chov. Hejno, které přilétalo k naší ekolodge, čítalo kolem 12 ptáků. Chovali se velmi ostražitě a po přilétnutí tukanů nebo vlhovců obrovských odletěli zpět do pralesa. Za letu odkryli červené skvrny na bázi spodní strany křídel.

Po snídani jsme náležitě vybaveni vyrazili do pralesa. I přes déšť jsme opět pozorovali amazoňany, amazónky, chápany, vřešťany a také několik druhů žab. Nakonec nad námi přelétl symbol celé oblasti a nejvzácnější zdejší pták – ara zelený *(Ara ambiguus)*. Šli jsme na oběd. Odpoledne jsme se vypravili s naším průvodcem a poté jsme se vrátili na místo, kde jsme ráno viděli aru. Prošli jsme pralesem a pozorovali vřešťany, malpy a viděli jsme několik amazónků bělohlavých. Nad hlavami nám prolétalo mnoho amazoňanů žlutolících. Viděli jsme množství vyvrácených obrovských stromů. Příčinou byl hurikán, který pustošil tuto krajinu v loňském roce. Bohužel padlo velké množství stromů, ve kterých hnízdili právě arové zelení. Po další hodině chůze jsme vyšli z pralesa na pastvinu, z níž se ozýval křik arů. Až teprve tady jsme je mohli pozorovat v jejich celé kráse. Jeden pár okupoval dutinu v obrovském mohykánu, jehož výšku odhaduji na 50 metrů. Arové se nenechali nijak rušit naší přítomností. Na jiném stromě, který rostl na kopci, bylo vidět pět kusů arů arakang. Ti ovšem, když nás spatřili, s mohutným křikem odletěli. Nad hlavami nám prolétly další dvojice arů zelených. Těžko říct, jestli to byli různí ptáci nebo stále titíž. Pozorovaný pár prozkoumával dutinu v nejsilnější boční větvi stromu. K našemu velkému překvapení přilétl ještě jeden pár arů, který přistál na opačné straně stromu a prohlížel si dutinu, která se zde nacházela. Podle slov našeho průvodce je v Kostarice možno pozorovat přibližně 200 kusů arů zelených, ovšem z toho pouhopouhých 25 hnízdících párů. Ostatní jsou buď mláďata, nebo ptáci, kteří nemají možnost hnízdit kvůli nedostatku hnízdních dutin. Z tohoto důvodu se tito velmi teritoriální ptáci snaží hnízdit i v těsné blízkosti na jednom stromě. Zdejší populace arů je migrující, v Kostarice se objevuje koncem listopadu a po vyhnízdění cca v dubnu odlétají zpátky do Nicaraguy, kde tráví zbytek roku. Jejich hnízdění silně ovlivňuje vegetační cyklus stromu, na kterém je jejich populace závislá. Jedná se o strom *Dipteryx panamensis* z čeledi bobovitých, který zde nazývají almendro amarillo, tedy žluté mandle. Tento strom je endemický v jižní Nicaraguy, Kostarice, Panamě a Kolumbii, kde roste v nížinách Atlantiku. Jedná se o rozložitý strom s výškou až 50 metrů. Je jedním z nejpůsobivějších stromů zdejšího pralesa. Dřevo je velmi tvrdé, takže odolává termitům. Do nedávné doby rostl poměrně hojně ve výškách 20 až 1300 m nad mořem, v oblastech, kde roční úhrn srážek je více než 3500 mm a teploty mezi 24 a 30 °C. Roste velmi pomalu na pasekách nebo krajích pralesa. Začíná kvést ve stáří asi 12 let, plody váží 18–26 g a připomínají velkou mandli. Květy kvetou jeden den a otevírají se těsně po východu slunce. Opyluje je nejméně 13 druhů včel. Na šíření semen se podílí především kaloni a na zemi aguti, kteří semena roznáší po

lese. Na jednom stromě žije až 1000 různých živočichů a rostlin. Na jeho plodech závisí 60 druhů zvířat. Žluté mandle tvoří v období hnízdění arů zelených až 60% jejich stravy a stimulují je k hnízdění. Jeho dřevo je extrémně tvrdé a je těžší než voda. Dříve ho to chránilo, protože byl příliš tvrdý pro pily. Díky novým materiálům a technologiím se začal těžit ke konci minulého století. Z míst, odkud zmizely tyto stromy, zmizeli i arové zelení. V Kostarice je od roku 2008 chráněn, zejména v souvislosti s ochranou arů zelených. Existuje i program na výsadbu těchto stromů „COTERC".

V lese jsme pozorovali také guany chocholaté *(Penelope purpurascens)*, nosály a spoustu dalších zvířat. Večer přiletělo na krmítko hejno nádherně vybarveným tiriků tovi a také modrý květomil černohlavý *(Chlorophanes spiza)*, který připomíná africké medosavky, ale patří k tangarám. Tirikové tovi nás překvapili svým zbarvením, které bylo jiné, než je tomu u ptáků chovaných v Evropě. V Evropě držení ptáci patří totiž k poddruhu tirika tovi jižní *(Brotogeris jugularis exsul)*, kteří se vyskytují ve Venezuele a Kolumbii. Zde žije nominátní poddruh tirika tovi severní *(Brotogeris jugularis jugularis)*, který se liší zejména modrým zbarvením. Dospělí jedinci mají modrá záda, modré letky a svrchní stranu ocasu. Mají modrozelený kostřec a hlavu i břicho se silným modrým nádechem. Tyto modré znaky ale postrádali mladí ptáci. Tirikové tovi jsou nejrozšířenějšími papoušky Kostariky. Kromě vysokých hor žijí na celém území. Angličané jim říkají oranžobradý papoušek podle typické skvrny pod zobákem. Za letu se ukázala žlutá spodní strana křídel. Dále jsme viděli kardinály černočapkové *(Altator atriceps)*, tangary zpěvné *(Ramphocelus passerinii)*, vlhovce baltimorské *(Icterus galbula)*, květomily černohlavé *(Chlorophanes spiza)* a kolibříky rezavoocasé *(Amazilia tzacatl)*. Stejně jako na jiných místech, i zde byly velmi hojné tangary modré *(Thraupis episcopus)*. Je to vůbec nejrozšířenější druh tangar. Vyskytuje se po celé Střední Americe a větší části Jižní Ameriky. Pro část naší výpravy to byli „staří známí" z minulých výprav do Peru.

Ráno jsme opět pozorovali ptáky na pozorovatelně, přilétli amazónci hnědohlaví, ty pak vystřídalo hejno drzých arassari obojkových *(Pteroglossus torquatus)*.

Rezervace na nás udělala úžasný dojem. Je to vynikající místo pro pozorování ptáků, včetně nejvzácnějších papoušků. Odjeli jsme odtud směrem na jih do oblasti sopek.

Ing. Josef Nožička – Uherské Hradiště
primaroute@nozicka.cz
Foto: autor

Oplocení – Tlumačov
specializovaná prodejna pletiv ve Zlínském kraji

Výběr z nabídky svařovaných sítí
oka 13 x 13 / 0,8 mm
oka 16 x 16 / 1,1 mm
oka 19 x 19 / 1,4 mm
oka 25 x 25 / 2,05 mm
... a další varianty sítí

Naše kamenná prodejna:
Oplocení-Tlumačov
ul. Jiráskova 323
areál cementárny
763 62 Tlumačov, Zlínsko
www.oploceni.eu
Tel.: +420 736 635 083
e-mail: prodejna@oploceni.eu

elektronické nakupování přes internet:
www.shop.oploceni.eu

VETERINÁRNÍ LÉKAŘKA
SE ZAMĚŘENÍM NA EXOTICKÉ PTACTVO
MVDr. Ľubica Nečasová
Diagnostika nemocí ptactva, endoskopie, RTG, ultrazvuk. Odběry a vyšetření krve: biochemická analýza, krevní obraz, osteosyntéza zlomenin, pitvy uhynulých ptáků, zajištění histopatologického vyšetření.
Veterinární klinika – Na Hrádku 8, 182 00 Praha 2
Tel.: 603 828 701, 224 923 717, 224 921 316

GENEXONE
Genexone s.r.o. ,
Legionářská 1319/10
779 00 Olomouc
www.genexone.cz
Email: genexone@seznam.cz
info@genexone.cz
Telefon: +420 773 602 369
+420 585 242 042

Stanovení **POHLAVÍ U PTÁKŮ** a **detekce virových infekcí** cirkovirózy a polyomavirózy (PBFD + APV) molekulární metodou analýzy DNA
❖ z kapky krve (na odběrové kartě nebo na vatě –zasíláme zdarma)
❖ přímý odběr po předchozí domluvě
❖ ze 3-5 živých pírek

Základní ceník vyšetření za 1 kus včetně DPH platný od 1. 1. 2011:

Určení pohlaví		PBFD + APV		Pohlaví + PBFD + APV	
1-5 vzorků	360,- Kč	1-5 vzorků	690,- Kč	1-5 vzorků	990,- Kč
6-10	340,- Kč	6-10	590,- Kč	6-10	890,- Kč
11-20	320,- Kč	11-20	520,- Kč	11-20	790,- Kč
21-30	300,- Kč	21-30	450,- Kč	21-30	690,- Kč
31 a více	280,- Kč	31 a více	420,- Kč	31 a více	590,- Kč

Certifikáty o výsledku: černobílé bez laminování - zdarma!
Barevné s laminováním: 50,- Kč za 1 certifikát
Poštovné a balné 50,- Kč za zásilku
Možnosti platby: převodem, na dobírku popř. hotovostní platbou v laboratoři
Bankovní spojení: Komerční banka 43-2370630287/0100 Variabilní symbol: vlastní číslo mobilu